

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ В ОПАНУВАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

С.П. Шумаєва к.п.н., доцент Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Доведено, що в цілому існують три напрямки, які є особливо проблемними для всіх учнів, які опановують іноземну мову. До них належать: запам'ятовування, тривога щодо того, як сприймуть твою мову інші та плутанина в граматичних конструкціях. Запам'ятовування є невід'ємною частиною будь-якого етапу навчання і має виняткове значення у цьому процесі. Майже кожен аспект вивчення мови, від першого до останнього заняття, вимагає від учнів вміння запам'ятовувати. Якщо навички запам'ятовування низькі, це неодмінно позначатиметься на низькій продуктивності заняття. Якщо ж дитина постійно відчуває дискомфорт сприводу того, що їй важко запам'ятати той чи інший матеріал, це може негативно позначитися на всьому процесі навчання. Крім того, велике занепокоєння учні відчувають, коли вони не впевнені в тому, як правильно вимовити іноземне слово, або обрати правильну граматичну форму. Так звана децилітаційна тривога, коли учень боїться вимовити навіть найкоротший звук, може мати паралізуючий ефект на навчання учнів. Що стосується граматичних термінів, проблема може полягати у тому, що учні не знають відповідних термінів у рідній мові.

Науковці, які займаються проблемою особливостей навчання дітей з вадами опанування іноземними мовами, зокрема доктор Дінклаг, основною проблемою називає ту, що така категорія дітей не була вчасно продіагностована навчальним закладом. Спостереження, зроблені Дінклагом, підтверджують той факт, що діти, які мають труднощі з вивченням іноземної мови, демонструють недоліки в фонології, синтаксисі та / або семантиці рідної мови. Багато з них намагалися компенсувати цю прогалину, приділяючи більше часу читанню, навчанню. Проте, коли мова йде про вивчення іноземної мови, такі компенсаційні стратегії не мають схожої дії і стають неефективними.

Леонор Ганшоу з Університету Майамі, штат Огайо, і Річард Спаркс з коледжу Сант-Джозеф, колеги-психологи, присвятили цій проблемі чималу увагу. Починаючи з 1980-х років, вони звернулися до спостережень, які раніше проводив Дінклаг. У своїх дослідженнях вони сформулювали теорію, в якій пояснювали проблеми, що можуть виникати в процесі опанування іноземної мови. Розширивши раніше здійснені дослідження, вони виділили складові частини або мовні коди, до яких належать: фонологічний, семантичний і синтаксичний. Науковці виявили пряму залежність між відсутністю в учнів одного або кількох лінгвістичних кодів в рідній та іноземній мовах. Ці недоліки можуть стати причиною як незначних, так і серйозних проблем з опанування конкретних усних та письмових аспектів мови. На їх погляд, більшість учнів, які переживають труднощі з вивченням іноземної мови, мають проблеми з "фонологічною свідомістю". Тобто у них є проблеми з основними звуковими одиницями мови, фонемами, яких вони не розпізнають або інакше сприймають. В результаті, учень може зазнавати труднощів з реальним сприйняттям і відтворенням мови, що є необхідним для базового розуміння, говоріння і орфографії, або для розуміння мови у більш широкому значенні цього слова.

Відповідно до їх теорії, сильні учні володіють всіма трьома лінгвістичними кодами, і навпаки, діти, які відстають у вивченні мови, мають проблеми у всіх трьох кодах. Науковці говорять і про учнів, які мають досить непогані результати в розмовній мові, але мають значні труднощі з граматиною та письмом, так і про дітей, які читають і пишуть досить добре, проте їх розмовні навички бажають бути кращими. Ці труднощі, на думку дослідників, є джерелом дефіциту в рідній мові. Але питання, як може студент бути компетентним, іноді дуже компетентним у рідній мові та мати проблеми з вивченням нової мовою, які нібито базуються на рідній, все ще залишається відкритим.

У 1987 році Анна Г. Гаджар провела дослідження-тест (MLAT) на знання сучасної мови в Державному університеті штату Пенсільванія. У цьому дослідженні вона намагалася віднайти метод, який слугував би каталізатором успішного вивчення іноземної мови на рівні університету. Гаджар порівнювала показники результатів тесту студентів з вадами вивчення іноземної мови з результатами їх однокласників, які не мали подібних вад. Тест MLAT складався з п'яти підтестів: (а) вивчення чисел, (б) фонетича транскрипція, (в) навички орфографії, (г) синтаксис та словотвір і (д) асоціативні пари слів. Гаджар встановила, що студенти з обмеженими можливостями мали значно меншу продуктивність на рівні всіх п'яти блоків тесту. Найбільших труднощів студенти з особливими потребами зазнали, виконуючи завдання, що стосувалися словотвору, синтаксису та асоціативних пар. Ці завдання мали на меті якраз перевірку навичок граматики та роботи з пам'яттю.

Незабаром після дослідження, проведеного Гаджар, Гудман, Фрід і Макманнас провели аналогічний, але незалежний експеримент в Університеті Пенсільванії щодо доцільності та ефективності використання тесту MLAT як діагностичного інструменту для прогнозування успішності вивчення іноземної мови. Хоча обидва дослідження отримали аналогічні результати, автори дійшли висновку, що для визначення специфічних труднощів, які впливають на вивчення іноземної мови, все ж таки бракує достатньої кількості додаткових досліджень. Незважаючи на зусилля, вони так і не запропонували чітких методів прогнозування труднощів із вивченням іноземної мови. Такі методи або процедури оцінки, розроблені для цієї мети, могли б бути надзвичайно корисними для того, щоб допомогти ідентифікувати учнів, яким потрібні модифіковані навчальні стратегії та методики вивчення іноземних мов. А методики викладання, які б базувалися на слухових, візуальних та кінетичних способах вивчення мови, могли б надати учням з особливими потребами набагато ширші можливості та доступ до вивчення іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Identifying native language difficulties among foreign language learners in college: A "foreign" language learning disability? / Ganschow, L., Sparks, R. L., Javorsky, J., Pohlman, J., Bishop-Murbury, A. // *Journal of Learning Disability*. – 1991. –24. – P. 530-541.
2. Use of an orton-gillingham approach to teach a foreign language to dyslexic/learning-disabled students: Explicit teaching of phonology in a second language . – January 1991. – Volume 41. – Issue 1. – P. 96-118.

3. Multilingualism, Literacy and Dyslexia: A Challenge for Educators
[Електронний ресурс]. – Режим
доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=-> (дата звернення 10.02.2018) .